

Vlaanderen
verbeelding werkt

Bijdrage Vlaamse administratie: prioriteiten voor de nieuwe EU-legislatuur 2024-2029

DEPARTEMENT
KANSELARIJ &
BUITENLANDSE ZAKEN

vlaanderen.be/dkbuza

INHOUD

Management samenvatting	3
-------------------------	---

Vlaamse prioriteiten	6
----------------------	---

1. De Groene transitie – De bescherming van het milieu en het bereiken van netto-nul tegen 2050	6
2. Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk: de kloof dichten met andere wereldspelers	9
3. Een veerkrachtige, verbindende en geconnecteerde EU als een sterke wereldspeler	10
4. Een EU met minimale administratieve lasten – Slimme regelgeving	12
5. De interne markt verdiepen en vervolledigen	14
6. De EU als innovatieleider in de wereld	15
7. Open handel met de wereld en het verkleinen van strategische afhankelijkheden	16
8. Sterke regio's als partner voor de EU	17
9. Een Europese onderwijsruimte en arbeidsmarkt klaar voor de toekomst	18
10. Een inclusieve Europese samenleving met gelijke kansen voor iedereen	20

Management samenvatting

Voor de nieuwe Europese legislatuur 2024-2029, schuift de Vlaamse administratie 10 strategische prioriteiten naar voor. Binnen ieder van deze strategische prioriteiten formuleert ze een aantal meer concrete Europese beleidsvoorstellen. Voor de Vlaamse administratie is het van essentieel belang dat de EU:

1. De Groene transitie – De bescherming van het milieu en het bereiken van netto-nul tegen 2050

- Het Europees **klimaatbeleid differentieert** en houdt rekening met de verschillen tussen de lidstaten en regio's wat betreft het potentieel voor hernieuwbare energie.
- **De investeringen en innovatie** versnelt doorheen alle sectoren voor een klimaatneutraal Europa in 2050.
- Streeft naar een **volledig circulaire economie** binnen de gehele levenscyclus van materialen en goederen.
- Een volwaardige **Europese Blue Deal** waarmaakt, o.a. als onderdeel van de aanpassing aan klimaatverandering.
- Meer inzet op de voorkoming en de opruiming van **verontreiniging** door zeer zorgwekkende stoffen (o.a. PFAS) en door nutriënten.
- De **biodiversiteitsstrategie** verder uitvoert met bijzondere aandacht voor bestuivers.
- Meer inzet op Europese **beleidsinstrumenten gericht op de vraagzijde**.
- De **effecten van klimaatverandering en milieuvervuiling op gezondheid en welzijn** in kaart brengt en aanpakt.

2. Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk: de kloof dichten met andere wereldspelers

- Ernaar streeft **om wereldleider te worden** op vlak van artificiële intelligentie, de data-economie en cyberveiligheid.
- Continu en binnen alle sectoren aandacht aan **data governance** besteedt.
- **Ecosystemisch** denkt met een ruime blik op relevante data.
- Investeert in **digitale (basis)vaardigheden, AI-geletterdheid en mediawijsheid**, in het bijzonder voor kwetsbare groepen.

3. Een veerkrachtige, verbindende en geconnecteerde EU als een sterke wereldspeler

- Onze **zeehavens** laat evolueren naar **wereldwijde 'energy hubs'** die de energietransitie mee vorm geven.
- **Grensoverschrijdende samenwerking stimuleert** tussen lidstaten: inzetten op waterstofcorridors, offshore windparken, hoogspanningslijnen, CO2-infrastructuur en strategische infrastructuur.
- Een **uitbreidingsmethodologie** hanteert gebaseerd op sterke **conditionaliteit en merites**. De EU moet de impact van uitbreiding op haar werking kanaliseren en de noodzakelijke interne hervormingen doorvoeren.
- De eigen capaciteiten voor pandemische preventie en paraatheid uitbreidt en de wereldwijde inspanningen daarrond ondersteunt.

- Een meer inclusief en toekomstbestendig multilateralisme steunt.
- Gezondheidszorg en welzijnszorg integreert.

4. Een EU met minimale administratieve lasten – Slimme regelgeving

- Een **Executive Vice President** voor Slimme Regelgeving aanduidt.
- Meer inzet op **grondige anticipatieve effectsimulaties** en op “**evidence informed policy**”, zowel op Europees, lidstaat- als op regionaal niveau.
- Lidstaten en deelstaten meer inhoudelijke vrijheid in de **keuze van beleidsinstrumenten** geeft binnen de grotere doelstellingen.

5. De interne markt verdiepen en vervolledigen

- De **handhaving** van Europese wetgeving versterkt omtrent aanbestedingen, circulatie van goederen, (buitenlandse) subsidies en mededinging.
- De **belemmeringen voor de klimaat/energie- en digitale transitie** verwijdert en de interne markt verdiept.
- Een **redelijke levensstandaard voor landbouwers** verzekert.
- **Staatssteun** slechts toelaat binnen sterk bewaakte grenzen.

6. De EU als innovatieleider in de wereld

- Investeert in duurzame **onderzoeksinfrastructuren**.
- Een **nieuw samenwerkingsmodel tussen kennisinstellingen en industriële actoren** ontwikkelt om O&O beter te valoriseren, financieren en commercialiseren.

7. Open handel met de wereld en het verkleinen van strategische afhankelijkheden

- Een **modern handelsbeleid** voert dat aan nieuwe contexten en uitdagingen wordt aangepast, en waardeketens diversifieert.
- **Internationale standaarden** ontwikkelt om handelsbelemmeringen weg te werken en een gelijk speelveld te garanderen.
- Zorgt voor **equivalente normen en markttoegangsvoorwaarden** voor spelers uit de EU en uit derde landen, in het bijzonder in de landbouwsector.

8. Sterke regio's als partner voor de EU

- Rekening houdt met de **interne bevoegdheidsverdeling binnen lidstaten**.
- **Regio's met wetgevende bevoegdheden** proactief consulteert bij regelgeving die door hen geïmplementeerd moet worden.
- Meer inzet op **regionale statistieken en indicatoren**.

9. Een Europese onderwijsruimte en arbeidsmarkt klaar voor de toekomst

- De **Europese Pijler voor Sociale Rechten** verder uitwerkt ten voordele van opwaartse sociale convergentie;

- Inzet op een versterkt vaardigheden en levenslang leren beleid waarbij de **toekomstige noden qua arbeidsprofielen en kennis** in kaart worden gebracht zodat hierop tijdig kan ingespeeld worden.
- Blijft inzetten op mobiliteit via een sterk **Erasmus+** programma

10. Een inclusieve Europese samenleving met gelijke kansen voor iedereen

- Systematisch aandacht besteedt aan de **meest kwetsbaren** onder ons.
- **Integratie van nieuwkomers** als hefboom beschouwt, ook voor EU-burgers die duurzaam in een andere lidstaat gaan wonen.

Vlaamse prioriteiten

De EU is de belangrijkste hefboom van het Vlaams buitenlands beleid. Tegelijk is de impact van de EU op Vlaanderen niet beperkt tot het buitenlands beleid. Daarom is het zo belangrijk dat Vlaanderen mee de agenda en richting van de EU bepaalt. Onze deelstaat heeft alle belang bij een slagkrachtige Unie, die zich inhoudelijk richt op die bevoegdheden die zorgen voor een beter Europa dat meerwaarde biedt voor burgers en bedrijven, die van onderuit wordt opgebouwd en zo ook ten volle rekening houdt met de Vlaamse belangen. Met deze tekst wil de Vlaamse administratie een aantal beleidsvoorstellen formuleren richting de volgende Europese legislatuur (2024-2029).

1. De Groene transitie – De bescherming van het milieu en het bereiken van netto-nul tegen 2050

INLEIDING – Om klimaatopwarming tegen te gaan moet de EU een groene transitie doormaken en streven naar een netto 0-uitstoot tegen 2050. De aanpak van milieuvervuiling moet leiden tot een zero pollution. De EU kan hierin wereldwijd een voortrekkersrol spelen, in het bijzonder via investeringen in innovatie en technologische vooruitgang. Verder heeft het volledige economische weefsel van Europa, inclusief oudere, energie-intensieve industrieën, een rol te spelen in de groene transitie. Het is belangrijk dat het EU-beleid en -instrumentarium er ook voor zorgt dat die industrieën de transitie kunnen maken en zo mee de concurrentiekracht van de EU versterken en het gelijke speelveld voor Europese bedrijven bewaken. De Vlaamse administratie ziet bij de verwezenlijking van de groene transitie binnen de EU een aantal belangrijke randvoorwaarden, waaronder solidariteit tussen Europese lidstaten/regio's en een kostenefficiënte aanpak op Europees niveau. De EU moet streven naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Op alle niveaus moet over een 'rechtvaardige' transitie gewaakt worden.

AANBEVELINGEN

- Een **evaluatie van de Green deal** en het 8ste MilieuActieprogramma moet zorgen voor een nieuw integraal Europees beleidskader met duidelijke doelstellingen en effectieve beleidsmaatregelen. Verschillende uitdagingen waar de EU voor staat zijn sterk verweven. De EU moet daarom verder inzetten op een **geïntegreerde aanpak** met oog voor synergieën, coherentie en trade-offs om de diverse milieu- en klimaatuitdagingen gecoördineerd en efficiënt aan te pakken vanuit diverse beleidsdomeinen (vb. industrie en onderzoek, landbouw, economie en financiën, interne markt, handel, transport, milieu en klimaat,...).
- Hoewel de EU minder dan 10 procent van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen vertegenwoordigt, kan ze een **voortrekkersrol** spelen en haar economie verder versterken (in het bijzonder door de ontwikkeling van innovatieve technologieën die ook in derde landen kunnen worden toegepast). Maar als Europa een grotere impact wil hebben, dan moet de EU **ook de andere handelsblokken voor hun verantwoordelijkheid plaatsen**. We moeten er ook blijven over waken dat geen koolstof "weglekt" naar regio's buiten de EU met minder strenge klimaatregels en dat de productie niet wordt verplaatst naar buiten de EU. Dit geldt niet enkel voor klimaat, maar ook voor andere milieugerelateerde doelstellingen en duurzaamheid in het algemeen, waartoe een duurzaam handelsbeleid ook kan bijdragen.
- Na goedkeuring van het Fit for 55-pakket verwacht de Vlaamse administratie voldoende ondersteuning vanwege de Europese Commissie bij het **implementeren en invullen van de regelgeving** en (sub-)doelstellingen. De Vlaamse administratie verwelkomt onder meer steun inzake de energiestaat van gebouwen en de CO2-normen voor voertuigen. Verder

steunt De Vlaamse administratie ook op sterk sectoraal beleid . Een Europese aanpak is hierbij noodzakelijk om een gelijk speelveld tussen de lidstaten te verzekeren.

- Vlaanderen is een dichtbevolkte regio met relatief weinig ruimte voor bijkomende bossen, en beperkt potentieel voor geologische opslag van CO₂. Het potentieel voor hernieuwbare energie in de EU is geografisch ongelijk verdeeld, Vlaanderen is daar eerder in het nadeel. Klimaatneutraliteit bereiken binnen het Vlaams grondgebied is daarom niet evident. Vlaanderen rekent op **solidariteit** tussen landen/regio's met restuitstoot en landen/regio's met negatieve uitstoot om de klimaatdoelstellingen te kunnen bereiken, op kostenefficiënte wijze. De Europese instellingen moeten oog hebben voor de (financiële) noden en risico's die gepaard gaan met een transitie in welvarende, energie-intensieve en dichtbebouwde regio's zoals Vlaanderen (bv. bij bepalingen in de natuurherstelwet, hernieuwbare energiedoelstellingen, staatssteunregels) en het **beleid** waar nodig **regionaal differentiëren**.
- De omschakeling naar een klimaatneutraal Europa moet gepaard gaan met een **versnelling van investeringen, innovatie, uitwisseling van data en technologische vooruitgang**. De uitgebreide Vlaamse industriële cluster kan een voorloper zijn bij de ontwikkeling van klimaatvriendelijke technologieën, onder meer door het gebruik van waterstof en CCUS. Voor het bedrijfsleven is een competitief en voorspelbaar **investeringskader** nodig, waarin rekening gehouden wordt met de mondiale context.
- De transitie naar een klimaatneutraal Europa moet voor De Vlaamse administratie gepaard gaan met volgende principes en krachtlijnen: (1) geen verhoging van de globale **belastingdruk of energiefactuur** in Vlaanderen; (2) de **concurrentiepositie** van Vlaamse bedrijven en de koopkracht van Vlaamse gezinnen vrijwaren; (3) **kostenefficiëntie** op Europees niveau; (4) **labeling** voor duurzame energie- en klimaatproducten; (5) sterke **productnormering** en brongerelateerde maatregelen; (6) ondersteunen van duurzame, efficiënte en veerkrachtige Europese **transportnetwerken** (inclusief laad- en tankinfrastructuur voor alternatieve brandstoffen) (7) **terugvloeiing van eventuele opbrengsten** uit koolstofbeprijzing naar lidstaten/regio's waar deze opbrengsten gegenereerd worden; (8) de synergie met **luchtbeleid**, onder meer in het kader van het transportbeleid.
- De EU moet de inspanningen betreffende de **digitalisering en vergroening van de transportsector** gekoppeld aan de Green Deal verder zetten, met voldoende aandacht voor de modal shift, de circulaire economie, de afhankelijkheden van hulpbronnen en open strategische autonomie. In dit kader vraagt De Vlaamse administratie dat de EU ook verder inzet op actieve mobiliteit en de fiets als volwaardige modus. Met de ondertekening van de Europese fietsverklaring zet de EU alvast een stap in de goede richting. Zo kunnen ook op Europees niveau thema's zoals promotie van de fiets, het voorzien van fietsinfrastructuur, aspecten rond verkeersveiligheid en gebruiksgemak om het aandeel van de fiets in de modal mix te verhogen aandacht krijgen. Ook de **binnenvaartsector** staat voor de uitdaging om de duurzaamheidstransitie waar te maken. Tot op vandaag heeft de Europese Commissie echter aangegeven dat er geen **financiële steunprogramma's** voor de vergroening van de binnenvaart zullen opgestart worden. De Vlaamse administratie vraagt de Europese Commissie met aandrang om dit opnieuw in overweging te nemen.
- De EU moet streven naar een volledig **circulaire economie**, met de ambitie om in onze behoeften aan grondstoffen en water te voorzien en ons welzijn te maximaliseren zonder planetaire grenzen te overschrijden. De EU zal daarom werk moeten maken van *resource governance*, zowel Europees als internationaal. De EU moet hierin, als koploper, aansturen op een internationaal kader met als absolute hoofddoel het duurzaam beheer van hulpbronnen. We moeten oog hebben voor de vermindering van de milieu- en klimaatvoetafdruk van onze productie en consumptie en de volledige levenscyclus van materialen en goederen in ogenschouw te nemen.

- Een volwaardige Europese **Blue Deal** moet ons niet alleen wapenen tegen droogte, waterschaarste en overstromingsgevaar, aangewakkerd door de klimaatverandering, maar ook tegen waterverontreiniging. De Vlaamse administratie vraagt de Europese Commissie daar initiatief rond te nemen in het kader van haar werkprogramma voor de komende legislatuur. De EU moet via een geïntegreerd beleid blijven streven naar **zero pollution** door een gerichte aanpak van de verontreiniging van lucht, water en bodem. Dit beleid dient ook weerspiegeld te worden in een Europees kader rond duurzame voedselsystemen. Een duurzaam chemisch beleid moet mens en natuur voldoende vrijwaren van negatieve effecten. De aanpak van zeer zorgwekkende stoffen gebeurt onder meer door het gebruik ervan maximaal af te bouwen en de stoffen op te kuisen.
- In het kader van de taxonomieverordening moet de EU blijven inzetten op het bepalen en definiëren van economische activiteiten die duurzaam (kunnen) zijn. Een duidelijke **gemeenschappelijke taal van wat duurzaam is** en wat niet, is essentieel voor de transitie naar een duurzaam Europa. Ook voor bedrijven is het essentieel dat zij hun inspanningen kunnen meten, opdat de industrie de transitie naar een (meer) circulaire economie kan maken. Hiervoor moet de EU voorzien in concrete indicatoren over de lidstaatgrenzen heen. Het is dan ook belangrijk dat de Europese Commissie de lidstaten steeds tijdig blijft betrekken in de opmaak van de gedelegeerde handelingen en transparant blijft berichten over de werkzaamheden van het Platform on Sustainable Finance.
- De EU moet een fair systeem toepassen waarbij een juiste prijs geplakt wordt op de externe kosten die men veroorzaakt en de principes **'de gebruiker betaalt'** en **'de vervuiler betaalt'** op een correcte manier worden toegepast. Enkel met een doorgedreven internalisering van de externe kosten en een afbouw van milieuschadelijke subsidies kunnen we iedereen op een budgettair verantwoorde manier responsabiliseren. Om tot een onderbouwde beprijzing van externe kosten te komen, kunnen big data en artificiële intelligentie nuttig blijken.
- De achteruitgang van de biodiversiteit moet snel gekeerd worden door een verdere uitvoering van de **biodiversiteitstrategie** met bijzondere aandacht voor bestuivers. Om tot een duurzame groei te komen, moet de EU inzetten op een doelgericht preventief beleid, via een mix aan maatregelen: (1) financiële stimuli; (2) praktische facilitering van de beoogde gedragswijzigingen, rekening houdend met kwetsbare groepen en met het oog op het wegwerken van socio-economische ongelijkheden én (3) gerichte verbodsbepalingen of beprijzingsmaatregelen om negatieve externaliteiten op te vangen.
- De Vlaamse administratie vraagt de EU om haar **beleidsinstrumenten gericht op de aanbodzijde en de vraagzijde te equilibreren**. Het huidige landbouw-, klimaat-, natuur- en milieubeleid van de Europese Unie richt zich sterk op de aanbodzijde van de markt, zoals landbouwers, vissers, voedingsbedrijven,... In het kader van de van Boer tot Bord Strategie werden reeds beleidsmaatregelen voorgesteld om de vraagzijde (consumenten) mee in bad te trekken om de doelstellingen te bereiken. De Vlaamse administratie vraagt om deze aanpak uit te voeren en meer in te zetten op beleidsinstrumenten die de consument helpen om over te schakelen naar gezonde en duurzame voedingspatronen, zodat er een sterk Europees kader is voor een evenwichtig beleid gericht op producenten en consumenten.
- De **effecten van de klimaatverandering** en milieuvervuiling **op onze gezondheid en ons welzijn** kunnen niet binnen één land aangepakt worden, maar moet ruimer opgenomen worden. De Vlaamse administratie stipt volgende aandachtspunten aan: (1) klimaatadaptatie én mitigatie, (2) preventie van blootstelling aan toxische stoffen en de snellere opsporing ervan; (3) samenwerking tussen en betrokkenheid van verschillende beleidsniveaus (internationaal, nationaal, regionaal, subregionaal en lokaal) en actoren (eerstelijnszorg en preventie) is essentieel om de klimaat-, milieu- en gezondheidsproblematiek het hoofd te bieden. (zie vb. ook de Declaratie die werd aangenomen tijdens de 7e ministeriële conferentie environment and health te Boedapest

in juli 2023). De Vlaamse administratie verwacht van de EU een regulerende, kennisdelende en ondersteunende rol op dit vlak.

2. Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk: de kloof dichten met andere wereldspelers

INLEIDING – Digitale technologieën brengen niet alleen nieuwe mogelijkheden voor EU burgers met zich mee die verder reiken dan fysieke gemeenschappen, geografische locaties en sociale posities, maar evengoed veel uitdagingen voor zowel burgers als beleidsmakers. De EU moet bij de digitale transformatie van onze ganse samenleving ondernemingen, overheden en burgers stimuleren en ondersteunen om de digitale transitie te kunnen realiseren binnen een gepast en verantwoordelijk ethisch kader. Digitale toepassingen zullen in de toekomst steeds meer een strategische/kritische technologie vormen en een essentiële factor van globaal leiderschap. In het bijzonder in de digitale sector is flexibiliteit en continue vooruitstrevendheid en aanpassing van het EU-beleid van cruciaal belang. Hierbij dient ook de nodige aandacht besteed te worden aan synergieën tussen de digitale en groene transitie.

AANBEVELINGEN

- De inzet van de EU op de realisatie van de **2030 Digital Decade doelstellingen** is een topprioriteit voor de Vlaamse administratie.
- De evolutie in de sector gaat razendsnel, waardoor de EU een stabiel kader moet ontwikkelen dat toch flexibel genoeg is met het oog op de volgende generatie toepassingen en mogelijkheden. Het Europese beleid moet bestaande en nieuwe **digitale regelgeving en governance structuren**, onder andere rond het gebruik van AI, niet alleen **transparant** maken maar ook **stroomlijnen** (inclusief wegwerken van tegenstrijdigheden), **vereenvoudigen en verduidelijken**. We pleiten daarbij bijvoorbeeld voor het delen van **best practices** (bijvoorbeeld met betrekking tot Regulatory Sandboxes).
- De EU moet de ambitie hebben om wereldleider te worden op vlak van **artificiële intelligentie en de data-economie**. Data vormen de grondstoffen van deze nieuwe economie en daarbij zal de EU in de toekomst continu en binnen alle sectoren aandacht moeten besteden aan de verzameling, toegang tot, interoperabiliteit, betrouwbaarheid en bescherming van data. Dit alles binnen een ethisch en transparant kader met meer controle van de burger over zijn data om het vertrouwen van de burger in de data-economie terug te winnen. De Vlaamse administratie schuift enkele voorbeelden naar voor die de EU in dit verband verder kan nemen:

*Voorbeeld 1: **Data spaces** kunnen beschouwd worden als een digitale infrastructuur om data op een gestandaardiseerde, veilige en performante manier uit te wisselen om zo nieuwe waarde te creëren boven op die data. Europa wordt aanbevolen verder in te zetten op de uitwerking hiervan. Data spaces spelen een cruciale rol in de moderne zakelijke ecosystemen en dragen bij aan de wendbaarheid van overheden in een steeds veranderende wereld.*

*Voorbeeld 2: Naast de ontwikkeling van **digital twins**, is de ontwikkeling van de **Citiverse** van groot belang. De Citiverse bouwt verder op digital twin-technologieën door een laag immersieve mogelijkheden (AR, XR of VR) toe te voegen om zo ruimtelijke uitdagingen aan te pakken.*

*Voorbeeld 3: De digitale transformatie van onze samenleving gaat gepaard met aanzienlijke uitdagingen op vlak van veiligheid, in het bijzonder van onze kritieke/strategische infrastructuur en dienstverlening. De EU kan enkel een wereldleider zijn op vlak van artificiële intelligentie als ze ook wereldleider op vlak van **cyberveiligheid** wordt. Daarom moet geïnvesteerd worden in top cybersecurityonderzoek, gebruik van cybersecurity toepassingen en bewustmaking en opleiding.*

- Het is van belang om een doorgedreven implementatie van **generieke standaarden** te bevorderen en deze vanuit de Europese Unie op te leggen. Dit initiatief kan worden gefaciliteerd door de bredere uitrol van EDIH's (European Digital Innovation Hubs), die dienen als katalysatoren voor samenwerking en innovatie in het digitale ecosysteem van Europa. MIMS (Minimal Interoperability Mechanisms) zijn met een gedeelde basis een interessant startpunt voor zowel de vragende partijen als de markt. EDIC's (European Digital Infrastructure Consortium) kunnen uiteindelijk gebruikt worden om waardevolle resultaten en ondersteuningsmechanismen zoals technische bouwblokken, aanbestedingsteksten, begeleiding en een helpdesk te bestendigen.
- **Europese bedrijven en instellingen** moeten kunnen uitgroeien tot **wereldspelers in de digitale sector**. Hiertoe is blijvende en substantiële inzet nodig op onderzoek en innovatie én de doorvertaling hiervan naar toepassingen door bedrijven. Bindende en algemene interoperabiliteitsvereisten zoals in het aankomende Metaverse-initiatief bieden Europese technologiebedrijven ademruimte en opportuniteiten. Beloftevolle startups en scale-ups in de sector verdienen Europese ondersteuning. Via het **Enterprise Europe Network** kunnen bijkomende inspanningen gedaan worden om individuele bedrijven te begeleiden. De EU moet ook het **dominante digitale monopolistische businessmodel aanpakken**.
- Opvolging van welke nieuwe initiatieven, onderzoeken en bedrijven er in de EU ontspruiten moet mogelijk maken om cross-links te maken en in een vroege fase complementaire samenwerking tussen diverse spelers te stimuleren. Anderzijds moet dergelijke opvolging ook duidelijk maken welke schakels er nog ontbreken waarop dan prioritair kan ingezet worden. De EU moet aldus een systeem ontwikkelen waarmee Europese overheidsinstanties, instellingen en bedrijven **voortdurend op de hoogte blijven van nieuwe en opkomende technologische ontwikkelingen en digitaliseringsprojecten**. Dit voorstel zou begeleiding en tools moeten omvatten om de doorvertaling en impact van deze technologieën te beoordelen en de mogelijkheid moeten bieden om trajecten te initiëren en beleidsvorming te bevorderen. Daarnaast kunnen via een dergelijk systeem duplicaten vermeden worden en de nodige schaalgrootte voor impactvolle digitaliseringsprojecten bewaakt worden. Het Digital Europe Programme is daarin cruciaal. De Vlaamse administratie vraagt daarbij ook een duidelijk overzicht van waar, wanneer en voor wat bijkomende cofinanciering verwacht van overheden bij Europese digitaliseringsprojecten; zodat er beter kan afgestemd worden met het eigen regionale en nationale digitaliseringsbeleid en er geen opportuniteiten gemist worden.
- Het steeds groeiende belang van digitalisering op school, op de arbeidsmarkt en in onze samenleving maakt dat de EU moet de lidstaten ondersteunen zodat die al haar burgers mee krijgen in de digitaliseringsgolf en in kunnen zetten op **digitale (basis)vaardigheden** – in het bijzonder bij kwetsbare groepen. Digitale vaardigheden kunnen niet los gezien worden van digitale en mediawijsheid. Onze digitale leefwereld is immers vaak ook een hoog gemediatiseerde wereld. Dit zal nog sterker samenvloeien door de nieuwe opkomende immersieve technologieën. De Vlaamse administratie roept ook op tot aandacht voor de noodzakelijke strijd tegen des- en misinformatie, in het bijzonder in cruciale domeinen zoals politiek/democratie en gezondheid. Daarnaast dient ook ingezet worden op de ontwikkeling en het aantrekken van digitale vaardigheden van globaal topniveau om de concurrentiepositie van de EU te versterken.
- De EU moet lidstaten ondersteunen bij de **digitale transformatie van het onderwijs** met een specifieke focus op het bevorderen van strategische samenwerking tussen lidstaten met betrekking tot de relatie tussen onderwijs, big tech, privacy en kunstmatige intelligentie (AI).

3. Een veerkrachtige, verbindende en geconnecteerde EU als een sterke wereldspeler

INLEIDING - Geopolitieke relaties in de wereld ondergaan fundamentele wijzigingen. Opkomende economieën spelen een actievere rol op het wereldtoneel en de oorlog van Rusland tegen Oekraïne enerzijds en het conflict tussen Israël en Hamas anderzijds leidt tot gigantische uitdagingen. Daarnaast staat het multilaterale systeem zoals we het kennen onder druk. De vraag rijst hoe de EU zich moet positioneren in dergelijke veranderende wereld en hoe de EU samen met de rest van de wereld actuele en toekomstige mondiale problemen kan aanpakken. De Covid-pandemie heeft de noodzaak van intra-Europese samenwerking en solidariteit (niet alleen binnen de EU maar ook met de rest van de wereld) duidelijk aangetoond, in het bijzonder in tijden van crisis.

AANBEVELINGEN

- Het uitdragen én verdedigen van de **Europese fundamentele normen en waarden** (met inbegrip van mensenrechten en democratie) intra-Europees én daarbuiten vereist continue en daadkrachtige inzet, in het bijzonder in tijden wanneer deze onder druk komen te staan. De EU dient zich hierbij evenwel als partner op te stellen, niet louter met de vinger wijzen.
- De EU moet zich maximaal **verbinden** met de rest van de wereld. Mondiale uitdagingen vragen om mondiale samenwerking. De EU kan in de toekomst enkel een succesverhaal zijn en blijven als ze er ook in slaagt fysieke en digitale grensoverschrijdende infrastructuur -binnen de EU en met rest van de wereld- verder op punt te zetten. Zo kunnen bv. onze **zeehavens**– met steun van de EU - evolueren naar wereldwijde “**energy hubs**” die de energietransitie mee vorm geven.
- Verbondenheid binnen de EU houdt ook een **inclusieve Europese samenleving** in, waarin alle burgers op sociaal-maatschappelijk vlak actief kunnen deelnemen.
- De Vlaamse administratie verwelkomt de **Global Gateway** maar benadrukt het belang van de nood aan **een goede informatiedoorstroom**. Het is pas wanneer deze informatiestroom goed functioneert dat Vlaamse belanghebbenden de (financierings)opportunities optimaal zullen kunnen benutten en dat de Vlaamse beleidsdomeinen en agentschappen actief kunnen bijdragen tot het lanceren van Global Gateway als een EU-merk. De Vlaamse administratie staat klaar om haar expertise te delen met andere partners in het kader van de Global Gateway.
- Om een antwoord te kunnen bieden aan een continu veranderende wereld, moet de EU zich niet alleen innovatief, maar ook **weerbaar** opstellen. Dit impliceert dat **de EU** de krachten verenigt en **met één stem spreekt** op het internationale toneel. Verdeeldheid en een gebrek aan een daadkrachtig optreden van de EU creëert het risico dat bepaalde breuklijnen op andere plekken ter wereld geïmporteerd worden. Daarnaast veronderstellen allerhande actuele vraagstukken een weerbare EU, die de gezondheid, het welzijn, de milieukwaliteit, de welvaart en veiligheid van de EU-burgers op lange termijn moet kunnen garanderen.
- Het huidige multilaterale systeem vereist aanpassing om de huidige en komende mondiale uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, waaronder het versnellen van de implementatie van de SDG's, het bevorderen van vrede en het voorkomen van conflicten. De EU moet een **meer inclusief en toekomstbestendig multilateralisme** steunen. Dit wordt gekenmerkt door een reële mogelijkheid voor landen uit alle regio's en van elke omvang om deel te nemen aan mondiale besluitvorming, met in het bijzonder een sterkere stem voor de ontwikkelingslanden. Een meer inclusief multilateralisme betekent ook de inclusie van een breed scala aan stemmen buiten de staten, zoals parlementen, subnationale overheden, het maatschappelijk middenveld, onderzoeksinstellingen en de private sector. De EU kan ook een voortrekkersrol spelen door een kader voor partnerschappen (zowel multilateraal, als bilateraal en pluritaal) in een multipolaire wereld te ontwikkelen om diverse mondiale uitdagingen aan te pakken.
- De Vlaamse administratie is voorstander van een sterke conditionaliteit en strikte op verdiensten gebaseerde aanpak in het **Europese uitbreidingsbeleid**. De Unie moet zich klaar maken op een potentiële toetreding van nieuwe lidstaten. De Vlaamse administratie

benadrukt hierbij dat EU-uitbreiding parallel moet lopen met EU-hervormingen en dat de nodige impactanalyses (institutioneel, besluitvorming, beleid, budget) grondig moeten uitgevoerd worden. Daarbij is het ook van belang dat de EU een mechanisme voorziet om nieuwe lidstaten te integreren in het Meerjarig Financieel Kader (MFK) zonder afbreuk te doen aan de op verdiensten gebaseerde uitbreidingsmethodologie.

- De EU moet **grensoverschrijdende samenwerking** tussen lidstaten stimuleren, met name voor waterstofcorridors, offshore windparken, hoogspanningslijnen, CO2-infrastructuur en de uitbouw van strategische infrastructuur.
- Vlaanderen, maar ook heel wat andere lidstaten, wordt op het vlak van **mobiliteitsinfrastructuur** geconfronteerd met heel wat uitdagingen (vb. verouderde infrastructuur, klimaatbestendige infrastructuur, beveiliging en cybersecurity van kritieke infrastructuur, zero-emissie, slim vervoer en deelsystemen voor personen en goederen). Daarom moet in het volgend meerjarig financieel kader van de EU (vanaf 2028) plaats zijn voor financiering hiervan, waarbij specifiek militaire mobiliteit en klimaatbestendigheid de nodige aandacht krijgen. Dit zal onder meer bijdragen tot de realisatie van het TEN-T kernnetwerk tegen 2030.
- De EU moet werk maken van een beleid en wetgevende kaders omtrent **autonoom vervoer** (CCAM/CAD, smart shipping), met inbegrip van geautomatiseerd collectief vervoer (met name geautomatiseerde elektrische standaardbussen) en geautomatiseerd vrachtvervoer, alsook het ondersteunen van de industrie en kennisinstellingen om op dat vlak verder te ontwikkelen. De EU moet hiervoor toegankelijke EU-financieringsmogelijkheden voorzien zodat de eerste succesvolle initiatieven op een uniforme, gecontroleerde en veilige manier bredere doorgang vinden in Europa en een voortrekkersrol gespeeld kan worden.
- Om de eigen gezondheidsveiligheid en die van de wereld te vergroten, dient de EU de ingeslagen weg van een sterker institutioneel kader voor het voorkomen en beteugelen van **gezondheids crises** verder te zetten. Tezelfdertijd dienen we de Europese kennisinstellingen en de hier gevestigde farmaceutische industrie in topvorm te houden en hun autonomie te vergroten. Zo zullen we, samen met de internationale partners in de verschillende regio's, waaronder Latijns-Amerika, Afrika en een deel van Azië, de tegenmaatregelen voor een volgende pandemie nog sneller, maar ook op veel grotere schaal kunnen ontwikkelen en inzetten.
- Gezondheid en welzijn zijn geopolitieke thema's; de COVID-pandemie heeft dit duidelijk aangetoond. De Vlaamse administratie verwacht van de EU een inzet op geïntegreerde zorg. Het doel van **geïntegreerde zorg** is gerichte zorg bieden aan mensen die nood hebben aan ondersteuning door verschillende zorg- en hulpverleners zodat zorgcontinuïteit ontstaat. Elke nood is anders waardoor we evolueren naar zorg op maat en een holistische benadering. Dit vereist een geïntegreerde aanpak en integratie van gezondheidszorg en welzijnszorg, en zelfs verder uitgebreid naar andere domeinen. De Vlaamse administratie verwacht van de EU: (1) een kennisdelende en ondersteunende rol; (2) initiatie van mogelijke legislatieve en/of niet-legislatieve initiatieven; (3) integratie van de gezondheids- en welzijnssector in het Europees beleid.
- Op vlak van **preventieve zorg**, verwacht De Vlaamse administratie een kennisdelende en ondersteunende rol van de EU. Het doel van preventie is te zorgen dat mensen gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Ook heeft preventie tot doel ziekten en complicaties van ziekten te voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen. Het is belangrijk om het mentale welbevinden hierin een plaats te geven. Voor De Vlaamse administratie zijn belangrijke aandachtspunten het in kaart brengen van zowel de mogelijkheden als de obstakels voor eerste lijn zorgverleners en het nagaan hoe de richtlijnen voor preventieve zorg op lokaal niveau beter opgepikt kunnen worden.

4. Een EU met minimale administratieve lasten – Slimme regelgeving

INLEIDING – De EU moet streven naar eenvoudige, doelgerichte en coherente regels en procedures, zowel voor burgers, bedrijven en onderzoeksinstituten, als voor overheden. Nieuwe regelgeving moet voorafgegaan worden door grondige impactanalyses, terwijl bestaande regelgeving periodiek geëvalueerd moet worden om maatschappelijke veranderingen te reflecteren. Heel vaak gaat EU-beleid momenteel samen met zeer zware procedures. Er gaan steeds meer Europese én nationale/regionale middelen naar de uitvoering van het beleid zelf (personeel, IT, overhead), waardoor er minder budget overblijft om de eigenlijke doelstellingen van het beleid te realiseren. Ook voor de begunstigden of de betrokken burgers is het belangrijk om overbodige lasten te vermijden en het beleid zo helder mogelijk te brengen. Dit is op lange termijn ook nodig om voldoende betrokkenheid te blijven garanderen. Een goede regelgeving beperkt lasten en laat ruimte voor innovatie, wat concurrentiekracht bevordert en investeringen aantrekt.

AANBEVELINGEN

- Duid een **Executive Vice President** aan verantwoordelijk voor **Slimme Regelgeving** : Nieuwe EU-wetgeving mag de ‘compliance’-kosten van bedrijven en overheden niet dermate doen toenemen dat het hun concurrentiekracht zou aantasten. Toenemende administratieve lasten en kosten hebben bovendien een negatief effect op het behoud of aantrekken van bedrijven en investeringen. Rapporteringsverplichtingen moeten vereenvoudigd en geharmoniseerd worden (vb. ‘due diligence’-rapportering bij CBAM, buitenlandse subsidies...). Bovendien is er nood aan ondersteuning van de lidstaten inzake de kwaliteit van data en monitoring.
- De administratieve lasten bij de uitvoering door lidstaatoverheden van EU-fondsen in gedeeld beheer en voor private eindgebruikers van EU-fondsen mogen niet buitensporig zijn en zijn bij voorkeur evenredig aan omvang en risico’s.
- De Vlaamse administratie pleit ervoor dat de EU werkt aan een eenvoudiger en moderner **cohesiebeleid** dat blijft inzetten op langetermijndoelstellingen en waarbij voldoende mogelijkheden zijn voor groei in alle regio’s, zoals via investeringen in onderzoek en innovatie. Het karakter van gedeeld beheer van deze fondsen moet bewaakt worden.
- Europees beleid mag niet louter sectorgericht zijn. De nood aan een **transversale aanpak en coherentie** stijgt. Elk Directoraat-Generaal moet bij het uitstippelen van het eigen beleid rekening houden met mogelijke effecten op andere beleidsdomeinen en deze proactief in kaart brengen. Die coherentie vergemakkelijkt de realisatie van beleidsdoelen evenals de implementatietrajecten (zowel voor de bedrijfswereld als voor overheden).
- De Vlaamse administratie vraagt een **vereenvoudiging van de Tolrichtlijn** (Richtlijn (EU) 2022/362 betreffende het in rekening brengen van het gebruik van bepaalde infrastructuurvoorzieningen aan voertuigen), meer interne coherentie binnen de richtlijn en meer convergentie tussen de Tolrichtlijn en het behalen van de klimaatambities.
- Het is belangrijk dat EU-regelgeving niet onnodig **innovatie** in de kiem smoort, met name in het kader van de digitale en groene transitie (vb. discussie over verschillende “kleuren” van waterstof).
- Bij het aannemen van nieuwe regelgeving, moet er rekening mee gehouden worden dat de **uitvoerbaarheid en handhaving** ervan haalbaar blijft voor lidstaten.
- De EU moet meer inzetten op een **grondige beleidsvoorbereiding** met grondige anticipatieve **effectsimulaties**, zowel op Europees, lidstaat- als op regionaal niveau. Bij elk beleid moet de administratieve last voor de planning, uitvoering en opvolging redelijk en relevant zijn. Dit zowel voor de betrokken administraties als voor de begunstigden of de burgers op wie het beleid van toepassing is. Het is cruciaal dat lidstaten voldoende tijd krijgen voor grondige analyses en afstemming bij nieuwe wetgevende initiatieven en gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie. Om het hoofd te kunnen bieden aan steeds complexere beleidsvragen moet er meer ingezet worden op “**evidence informed**

policy". Om dit onderbouwd te kunnen doen, kan actief ingezet worden op big data en de mogelijkheden van artificiële intelligentie.

- Het Europese beleid moet mee evolueren met de snel veranderende maatschappelijke context, zowel op lidstaat- als op regionaal niveau. Daarom is het cruciaal om regelmatig **grondige beleidsevaluaties** door te voeren na de uitrol van een beleidsmaatregel. Zo kan de EU bewaken dat sturende beleidsmaatregelen zinvol en voldoende doeltreffend blijven. Ook hier kunnen big data en artificiële intelligentie de beleidsevaluatie ons ondersteunen. Daarnaast pleiten we dat bij beleidsevaluaties ook rekening gehouden wordt met de effecten op de leefwereld van EU-burgers en socio-economische ongelijkheden.
- De Vlaamse Regering hecht aan een consequente toepassing van het **subsidiariteitsbeginsel**. Dit houdt ook in dat de EU enkel middelen inzet als het effectiever is om geld uit te geven op EU-niveau dan op lokaal, regionaal of nationaal niveau.
- De Vlaamse administratie vraagt dat de lidstaten **meer inhoudelijke vrijheid** krijgen bij de keuze welk instrument zij inzetten om beleidsdoelstellingen te realiseren. Zo zijn fiscale instrumenten bijvoorbeeld niet altijd de meest gepaste. De Europese Commissie moet focussen op een duidelijk gekristalliseerd doel meer dan op de beleidsinstrumenten die daarvoor gebruikt kunnen worden. Gelet op het Europees subsidiariteitsbeginsel behoort de keuze van het concrete beleidsinstrument tot de soevereiniteit van de lidstaten en bij uitbreiding de deelstatelijke entiteiten. De convergentie tussen fiscale instrumenten en transversale doelstellingen moet daarbij bewaakt worden.

5. De interne markt verdiepen en vervolledigen

INLEIDING - De interne markt is een van de grootste successen van de EU. Ze vergemakkelijkt de handel tussen bedrijven, stimuleert groei en innovatie en maakt het leven van de burgers veel eenvoudiger. Ze vormt het fundament voor de Europese welvaart en concurrentiekracht. Ze is ook hefboom voor de Europese rol in de wereld. De opeenvolgende crisissen van de afgelopen jaren maakten het belang van een sterke eengemaakte interne markt verder duidelijk. De interne markt moet verder verbreed, verduurzaamd en verdiept worden, om verdere belemmeringen weg te werken en om een gelijk speelveld voor Europese bedrijven te waarborgen.

AANBEVELINGEN

- De EU moet oneerlijke concurrentie bestrijden door het voorzien van **adequate handhaving** van Europese wetgeving omtrent aanbestedingen, circulatie van goederen, (buitenlandse) subsidies en mededinging.
- De EU moet **belemmeringen voor de klimaat/energie- en digitale transitie** verwijderen en de interne markt hierin verder verdiepen.
- (Nieuwe) beleidsinstrumenten zijn nodig om de landbouwdoelstellingen die verankerd zijn in de Verdragen van Lissabon en Rome te bereiken. Specifiek voor de doelstelling rond een **"redelijke levensstandaard voor landbouwers"** zullen zich bij ongewijzigd beleid problemen stellen. Het aantal landbouwers blijft afnemen, ruim de helft van de EU landbouwbevolking is ouder dan 55 jaar en heeft geen verzekerde opvolging, het te verwachten arbeidsinkomen (slechts 35 à 40 % ten opzichte van de rest van de EU-economie (bron: DG AGRI)),... Beleidsinstrumenten die de negatieve tendens potentieel kunnen doorbreken zijn: (1) niet-vrijblijvende spreiding van verduurzamingsinspanningen over de volledige keten; (2) onevenwichtige machtsverhoudingen in de keten aanpakken; (3) maatregelen gericht op de vraagzijde die leiden tot een billijke vergoeding voor private en publieke diensten/goederen die landbouwers leveren aan de maatschappij.
- De EU moet het vrij verkeer van **handel van diensten**, die goed is voor ongeveer 70% van het BBP van de EU, **verdiepen en verduurzamen**.

- De EU mag **staatssteun** slechts toelaten binnen sterk bewaakte grenzen. Het versoepelen van het Europese staatssteunkader is geen duurzaam antwoord op gelijkaardige bewegingen aan de overkant van de Atlantische oceaan. We moeten ervoor opletten dat we deze subsidieoorlog niet importeren of recreëren binnen de EU. De sterkte van de interne markt binnen de EU is altijd geweest dat staatssteun binnen streng bewaakte grenzen beperkt wordt, wat een essentiële hoeksteen moet blijven van het EU-beleid. Wel zijn aanpassingen nodig aan de staatssteunregels om ze aan te passen aan de huidige context en uitdagingen (bv. definitie van onderneming in moeilijkheden).
- De EU moet een **eengemaakte kapitaalmarkt** faciliteren om het groeipotentieel van onze ondernemingen te realiseren en de grote investeringen noodzakelijk voor de twin transitie mee te financieren.
- Het principe van **wederzijdse erkenning** en **harmonisatie van wetgeving** vormt de grondslag voor de interne markt.

6. De EU als innovatieleider in de wereld

INLEIDING - Innovatie vormt de kracht achter de groene en digitale transitie, maar voedt ook de Europese concurrentiekracht in zijn geheel en is essentieel voor het reduceren van strategische onafhankelijkheden. Ten eerste moet pan-Europese samenwerking voor innovatie verder bewerkstelligd worden. Door de krachten binnen de EU te bundelen, kunnen we meespelen op het niveau van andere wereldspelers en tegelijk binnen de EU efficiëntiewinsten boeken en een gelijk speelveld bewaren. Ten tweede moet onderzoek en ontwikkeling (O&O) binnen de EU meer gevaloriseerd worden. Bouwend op de sterktes van het Europees onderzoeksbeleid, moet via samenwerking tussen de onderzoekswereld en ondernemingen sneller naar commercialisatie en verdere toepassingen gegaan worden. De EU mag niet alleen de denktank zijn van de wereld, maar ook de “doe-tank”.

AANBEVELINGEN

- De EU moet **pan-Europese samenwerking** stimuleren door **strategische projecten** te identificeren die ingepast kunnen worden in de langetermijndoelstellingen van de EU. Relevante actoren uit de verschillende lidstaten moeten hiervoor bijeengebracht worden, als gelijke partners binnen een doeltreffend kader.
- De EU moet O&O valorisatie versterken door de sterktes van het EU-onderzoeksbeleid aan te vullen met een **nieuw samenwerkingsmodel tussen kennisinstellingen en industriële actoren**. Dit moet leiden tot wederzijdse voordelen, waaronder een betere financiering van concrete onderzoeksprojecten en commercialisatie van de daaruit volgende toepassingen.
- De EU moet meer inzetten op **opschalingsstrategie**. Startups en scale-ups moeten ondersteund worden om sneller op te schalen (o.a. door mobilisering van durfkapitaal), zodat de EU in innovatieve domeinen sneller aan kritieke massa wint voor bepaalde technologie en kennis, én om hun producten en technologie sneller naar de markt te brengen.
- De EU moet inzetten op **ontbrekende schakels in industrie en innovatie**. De EU is goed in R&D, hoogtechnologisch (basis)onderzoek en de eindfase van ontwikkeling, maar moet meer inzetten op de tussenfase, door versterkte samenwerking, proefprojecten en demonstraties van innovatie (“technology deployment”). Bovendien moeten we meer aandacht besteden aan de doorvertaling en versnelde opschaling naar de markt. In deze context is het essentieel om een Europese strategie uit te werken die inspeelt op de laatste fasen voor valorisatie van innovatie. Daarnaast is het cruciaal om een financieringsstrategie uit te werken die de uitbouw van innovatie-infrastructuren die nodig zijn voor deze fase financiert en die financiële ondersteuning biedt aan bedrijven die gebruik maken van deze infrastructuren.

- Er is een grote nood aan een duurzame uitbouw van **onderzoeksinfrastructuren**. Eerst en vooral als basis voor de verdere kennisontwikkeling maar ook als ondersteuning voor de thematische prioriteiten zoals klimaat, duurzame landbouw, hightech, gezondheid... Ook de uitbouw en uitrol van technologie-infrastructuren voor strategisch technologieën horen een prioriteit te zijn voor de Europese Commissie.
- De EU moet sterker inzetten op onderzoek en innovatie in **gezondheid en levenswetenschappen, duurzaamheid en batterijtechnologieën**.
- De Vlaamse administratie vraagt meer **waardering voor wetenschapscommunicatie** en andere niet-academische inspanningen voor de onderzoekscarrière. Dit zal de impact van wetenschap en innovatie op de maatschappij vergroten en het vertrouwen van de burger in wetenschap verder versterken.
- De **creatieve en culturele sector** kan hierbij ook een rol spelen als innovatieve sector pur sang.

7. Open handel met de wereld en het verkleinen van strategische afhankelijkheden

INLEIDING – De Vlaamse administratie kiest voor een Europa als wereldactor in de vrijhandel, dat zich inzet voor een toekomstbestendig en duurzaam multilateraal handelssysteem en een ambitieus, modern en assertief handels- en investeringsbeleid ontwikkelt dat onze Vlaamse bedrijven toelaat om te internationaliseren en bescherming biedt tegen deloyale concurrentie. De EU moet vanuit een open visie internationale partnerschappen uitbouwen. In reactie op protectionisme in sommige delen van de wereld en verstoorde handelsstromen is het geen optie om op onszelf terug te plooiën. De EU moet blijven streven naar een zo open mogelijke economie, waarbij we samenwerking met andere landen en regio's opzoeken en verdiepen, met het oog op gemeenschappelijke standaarden, gedeelde technologieën, duurzame handelsstromen en eerlijke concurrentie. Tegelijk moeten we bewust zijn van economische kwetsbaarheden en buitensporige afhankelijkheden verminderen – in het bijzonder in sectoren die van strategisch belang zijn voor de EU. Het Europees antwoord moet liggen in enerzijds de focus op diversificatie van handelsstromen en anderzijds een versterking van de eigen concurrentiekracht. Een ambitieus en waar nodig assertief handelsbeleid moet dit faciliteren.

AANBEVELINGEN

- De Europese Commissie moet voortmaken met de **vrijhandelsonderhandelingen** met belangrijke strategische partners zoals Australië, Indonesië, Thailand en India; en zo snel mogelijk de lidstaten uitnodigen om akkoorden met Mexico, Mercosur, Nieuw-Zeeland en Chili te ratificeren.
- **Bestaande akkoorden** moeten ook verder benut worden. De Europese Commissie heeft hierin een belangrijke rol, zowel naar informatieverspreiding naar onze bedrijven, alsook als eerste toezichthouder op de naleving van de akkoorden. Waar handelsbelemmeringen blijven bestaan, moet dit via de gepaste mechanismen zo snel mogelijk worden aangepakt.
- Het EU-handelsbeleid moet ook **modern** zijn, in de zin dat de regels en het ambitieniveau aan nieuwe contexten en uitdagingen dienen worden aangepast, vb. over digitale handel, diensten, en grondstoffen, waarbij aandacht moet gaan naar de duurzaamheidsaspecten van handelsakkoorden. De voordelen van partnerschappen rond de digitale transitie en kritieke materialen moeten duidelijk zijn en gecommuniceerd worden.
- De EU moet haar **defensieve handelsinstrumenten** fijnmazig en proportioneel inzetten, zodat oneerlijke concurrentie wordt aangepakt, en een gelijk speelveld wordt gegarandeerd voor onze economische operatoren.
- De EU moet via duurzame akkoorden **partnerschappen** aangaan met derde landen om de toegang tot kritieke grondstoffen, de transitie naar een groene en circulaire economie en het minimaliseren van de milieu-impact van ontginning en productie te verzekeren.

- De EU moet er opnieuw meer op inzetten om samen met internationale partners, en bij voorkeur op multilateraal niveau, **internationale (technische) standaarden** of een generieke basis voor een gemeenschappelijke standaard te ontwikkelen zodat deze geen handelsbelemmeringen meer vormen, in het bijzonder ook voor opkomende technologieën. Deze dragen bovendien bij aan een leidende rol voor de EU op vlak van innovatie en een internationaal gelijk speelveld.
- Gezien de verschillen in productienormen tussen de EU en derde landen is het belangrijk dat men oog blijft hebben over **eerlijke concurrentie tussen landbouwgoederen uit derde landen en EU-landbouwproducten**. Dit betekent concreet vooral geloofwaardige, juridisch afdwingbare en verifieerbare garanties betreft het respecteren van SPS-normen (sanitaire en fytosanitaire maatregelen) en blijven inzetten opeen breder gelijk speelveld.
- **Kritieke grondstoffen** zijn essentieel om diverse Europese doelstellingen te kunnen bereiken, zoals de digitale en klimaattransitie. Dit zijn vaak grondstoffen waarover Europa zelf maar in (heel) beperkte mate beschikt. Het is dan ook van cruciaal belang dat Europa inzet op een verhoogde beschikbaarheid van deze kritieke grondstoffen binnen een kader dat ook de duurzaamheid in derde landen garandeert. Slimme innovaties, zowel van producten als van ganse waardeketens en businessmodellen zijn dan ook essentieel om de behoefte aan kritieke grondstoffen zo sterk mogelijk te beperken én de materiaalkringlopen te sluiten, om zo maximaal aan onze eigen behoefte te kunnen voldoen. Een diversificatie van waardeketens via internationale partnerschappen speelt hierbij ook een belangrijke rol. Dit geldt ook bij de ontwikkeling en productie van pandemische tegenmaatregelen.
- **Voedsel** is een basisbehoefte voor de mens. Voedselzekerheid (beschikbaarheid én betaalbaarheid) is van strategisch en geopolitiek belang. Derhalve heeft de EU de plicht om hier 'meer' op in te zetten naast inspanningen rond de duurzaamheid van voedselsystemen en voedselveiligheid.

8. Sterke regio's als partner voor de EU

INLEIDING – 'United in diversity' is het motto van de EU. Dit geeft aan dat er grote verschillen zijn tussen de EU-lidstaten – op institutioneel, geografisch en andere vlakken – maar ook dat deze verschillen een verrijking vormen voor de EU. In de praktijk zien we echter dat het EU-beleid nog al te vaak vanuit een gecentraliseerde aanpak ontwikkeld en uitgevoerd wordt. Deze centralistische tendens wordt mede versterkt door de Europese Commissie die meer en meer aanstuurt op enkelvoudige aansprekpunten. De centralisatietendens op Europees niveau dient een halt te worden toegeroepen en regio's moeten (wanneer zij bevoegd zijn) als volwaardige gesprekspartners behandeld worden – in het bijzonder wanneer zij bevoegd zijn voor de implementatie van EU regelgeving. Zij staan ten slotte het dichtst bij de samenleving en zijn uitstekend gepositioneerd omdat ze haar belangen het beste kent en kan verdedigen.

AANBEVELINGEN

- De EU- instellingen dienen rekening te houden met de **interne bevoegdheidsverdeling van de lidstaten** en bevoegde deelstaten als contactpunten en gesprekspartners te beschouwen, bijvoorbeeld voor wat betreft de landspecifieke aanbevelingen en landverslagen binnen het Europees Semester, de fondsen en financieringsprogramma's van de Unie en het nieuwe kader voor economische governance.
- De Vlaamse administratie dringt aan op een verankering van de **gestructureerde betrokkenheid van deelstaten** bij het vormgeven van nieuwe regelgeving en plannen, in het bijzonder wanneer de institutionele context van lidstaten dit vereist. De gefedereerde entiteiten in België moeten in het bijzonder betrokken worden bij de technische dialoog met de Commissie die wordt voorzien voorafgaand aan de indiening van de nieuwe

nationale structureel-budgettaire plannen voor de middellange termijn en bij de implementatie van het nieuwe kader voor economische governance binnen de EU. Een belangrijke doelstelling van het nieuwe kader is om het nationale eigenaarschap van de lidstaten aan te zwengelen. In een federale staatstructuur vergt dit betrokkenheid van en samenwerking met de deelstaten als gelijkwaardige partners. We moeten rekening houden met de eventuele lessen die we zullen trekken uit de ervaringen uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het Europees Semester.

- EU-regelgeving over de groene transitie moet meer **rekening houden met de regionale context**. Het potentieel voor hernieuwbare energie is immers niet geografisch gelijk verdeeld over de EU, prijzen van elektriciteit en andere bronnen verschillen, de bevolkingsdichtheid verschilt, enz.
- De EU moet lokale en regionale **industriële systemen** laten renderen in diverse beleidsdomeinen, en geen nieuwe schotten creëren door een sectorgebaseerde aanpak in initiatieven. (bv. lijkt de Europese Commissie nu voor elke strategische sector een skills academy te willen creëren in plaats van sectoroverschrijdende te bouwen op bestaande systemen)
- De EU moet **regio's met wetgevende bevoegdheden proactief consulteren** bij regelgeving die door hen geïmplementeerd moet worden. Deze regio's zijn vaak exclusief bevoegd voor de implementatie en uitvoering van EU-regelgeving, maar hebben geen geprivilegieerde toegang tot het Hof van Justitie. Een verzoek tot nietigverklaring van een bepaalde richtlijn is bijgevolg niet mogelijk door een regio. Voor regelgeving die geïmplementeerd moet worden door verschillende regio's moet de EU rekening houden met deze complexiteit door de regio's proactief te consulteren en waar nodig de omzettingstermijnen verlengen.
- De EU moet meer inzetten op **regionale statistieken en indicatoren**. Om de situatie in Vlaanderen af te zetten tegenover vergelijkbare EU-regio's is er nood aan meer vergelijkbare statistieken op NUTS 1-niveau (onder andere door het voorzien van een fijnmaziger NACE-niveau). Bij het opzetten van bevragingen bij burgers en ondernemingen dient de steekproef voldoende groot te zijn met het oog op de opmaak van betrouwbare vergelijkbare statistieken op regionaal niveau. Voor wat betreft grensoverschrijdende statistieken is er nood aan vergelijkbare fijnmazige statistieken.

9. Een Europese onderwijsruimte en arbeidsmarkt klaar voor de toekomst

INLEIDING – Onderwijs en opleiding zijn de beste investeringen in de toekomst van Europa. Er is een versnelling op Europees niveau nodig om de drie doelstellingen van de Europese Pijler voor Sociale rechten, namelijk een werkzaamheidsgraad van 78%, een deelname aan levenslang leren van 60% en een armoedereductie van 15 miljoen, te behalen tegen 2030. Zeker in het licht van de twin transitie moeten vaardigheden van burgers en werknemers mee evolueren en moeten ondernemingen over de juiste skills kunnen beschikken. Verschillende EU-lidstaten kampen echter met een historische krapte op de arbeidsmarkt. Het is dan ook van essentieel belang dat de EU initiatieven neemt om de lidstaten te ondersteunen om een inclusief en impactvol activeringsbeleid te voeren, kwaliteitsvolle jobs met eerlijke verloning te creëren en de opportuniteiten van (economische) migratie ten volle te benutten.

AANBEVELINGEN

- Een verdere uitwerking van de Europese Pijler van Sociale Rechten met het oog op de Porto doelstellingen van 2030 en de opwaartse sociale convergentie.
- **'Jobs en skills'-mainstreaming:** in nieuwe EU-voorstellen rond industrie, omgeving, energie... moet telkens nagegaan worden wat de impact is op jobs en vaardigheden en gepaste initiatieven worden genomen om ook de transitie op de arbeidsmarkt vlot te laten verlopen. De aandacht hiervoor in de Net Zero Industry Act met een hoofdstuk rond

vaardigheden is hier een goed voorbeeld van – al blijft het opletten ook hier geen nieuwe schotten tussen technologieën te creëren en de subsidiariteit met name op onderwijs gerespecteerd wordt.

- De EU moet lidstaten ondersteunen in een doorgedreven **opleidingsbeleid** – in het bijzonder rond digitale en ‘groene’ vaardigheden. Aan het huidige Pact for Skills kan **financiering** gekoppeld worden.
- De EU moet **de toekomstige noden qua jobs en vaardigheden in kaart brengen**, zodat we hierop tijdig kunnen inspelen met een aangepast arbeidsmarktbeleid, inzet op het reeds aanwezige potentieel in de EU, levenslang leren en het aantrekken van voldoende buitenlands talent. De EU kan faciliterend optreden in het bevorderen van een goede samenwerking tussen overheid, onderwijsinstellingen en privésector met specifieke opleidingen die door de verschillende actoren worden aangeboden.
- De EU moet initiatief nemen voor een **recht op levenslang leren**, verder bouwend op het momentum van het Europees Jaar van de Vaardigheden. Dit kan dienen als Europees antwoord op de doelstellingen van de VN en UNESCO om een universeel recht op levenslang leren te verankeren in de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling (SDG4).
- Steun van de Europese Unie aan haar lidstaten is – rekening houdend met haar bevoegdheden - welkom voor een inclusief en impactvol **activeringsbeleid** om de krapte op de arbeidsmarkt en de impact van de transities om te buigen in kansen voor niet-beroepsactieven en werkzoekenden. In het bijzonder moet ingezet worden op sectoren met knelpuntberoepen. Concreet kan er gekeken worden naar een jobgarantie, gelinkt aan de groene transitie of de gezondheidssector, die verder bouwt op de ervaringen van de Europese jeugdgarantie.
- De EU moet lidstaten ondersteunen om de kansen van **interregionale mobiliteit en economische migratie** te benutten als één van de oplossingen om de structurele tekorten op de EU arbeidsmarkt, zoals in de zorg- en onderwijssector, in te vullen en het Europees economisch weefsel te versterken. Economische migratie is een legaal migratiekanaal dat niet alleen bewandeld wordt door bonafide werkgevers. De EU dient daarom een doordacht, efficiënt en slagkrachtig economisch migratiebeleid te ontwikkelen waarbij er wordt vermeden dat dit pad oneigenlijk wordt gebruikt door mensensmokkelaars en malafide werkgevers. Hierdoor worden misbruiken, slechte werkomstandigheden of illegale tewerkstelling zoveel mogelijk vermeden. Recente actuele ontwikkelingen (o.m. in Polen en België) tonen aan dat het belangrijk is om een goed evenwicht te bewaren tussen het vergemakkelijken van de toegang voor arbeidsmigranten (EU war on talent) en een kwalitatieve controle door overheden om de misbruiken eruit te filteren.
- In het bijzonder voor het arbeidsmarktbeleid zijn er grote **regionale verschillen** binnen lidstaten, en dient de Europese Unie een gerichte en regiospecifieke werking te hanteren.
- Het is essentieel dat de **Europese Onderwijsruimte** verder wordt uitgebouwd zodat zij een realiteit wordt in 2030, zoals uiteengezet in de Raadsresolutie over een strategisch kader voor Europese samenwerking op gebied van onderwijs en opleiding met het oog op de Europese Onderwijsruimte en verder (2021-2030). Hierbij moet gestreefd worden naar een grotere en diepere EU samenwerking rond Evidence-Informed Education. Dit draagt bij tot de realisatie van de onderwijsprioriteiten van de Europese Sociale Pijler.
- De EU moet lidstaten ondersteunen bij de digitale transformatie van het onderwijs met een specifieke focus op het bevorderen van strategische samenwerking tussen lidstaten met betrekking tot de relatie tussen onderwijs, big tech, privacy en kunstmatige intelligentie (AI)
- De Vlaamse administratie pleit voor een continue inzet voor een sterk **Erasmus+ programma**. Erasmus+ slaagt erin leerlingen, studenten, docenten, stagiairs en jonge professionals de mogelijkheid om in een andere Europese lidstaat te studeren, les te geven, stage te lopen, of vrijwilligerswerk te doen. Dit bevordert de interculturele uitwisseling, verbreedt het perspectief en verbetert de taalvaardigheden. Erasmus+ stimuleert eveneens

de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en organisaties uit verschillende landen. Door samen te werken aan projecten, curriculumontwikkeling en het uitwisselen van goede praktijken, draagt het bij aan de verbetering van onderwijskwaliteit en -innovatie in Vlaanderen.

10. Een inclusieve Europese samenleving met gelijke kansen voor iedereen

INLEIDING – De Europese samenleving wordt gekenmerkt door te grote sociale verschillen, zowel binnen lidstaten als tussen lidstaten onderling. Migratie vormt al jarenlang één van de grote uitdagingen binnen de Europese Unie en heeft ook een grote impact op het samenleven binnen de lidstaten. Een integratiebeleid dat inzet op zowel rechten als plichten, moet hierop antwoorden bieden. Maar ook breder moet een Europese samenleving gelijke kansen bieden voor iedereen op alle mogelijke domeinen.

AANBEVELINGEN

- Nieuwe Europese beleidsmaatregelen moeten systematisch aandacht besteden aan de meest **kwetsbaren** onder ons en bieden van **gelijke kansen** in de Europese samenleving.
- De Vlaamse administratie pleit voor een holistische **van de grondoorzaken van migratie** en een **'whole of route' aanpak** in het tegengaan van mensensmokkel en mensenhandel, die niet louter focust op economische aspecten maar ook aandacht heeft voor sociale en politieke rechten en inzet op alle aspecten van menselijke ontwikkeling (gezondheid, onderwijs,...). De Vlaamse administratie benadrukt ook het belang van goed bestuur, gender en mensenrechten om de grondoorzaken van migratie aan te pakken. De Vlaamse administratie is voorstander van een **'op verdiensten gebaseerde aanpak'** (in het bijzonder wat arbeidsmigratie betreft), zonder het recht op internationale bescherming afhankelijk te stellen van verdiensten.
- De Unie moet ook investeren in veel **humaner uitgeruste vluchtelingenkampen in de regio van herkomst** en in het bijzonder in de nabuurlanden van de EU.
- De Vlaamse administratie pleit voor een **humaan, maar kordaat terugkeerbeleid** voor personen zonder verblijfsrecht. Het afsluiten van readmissie akkoorden met derde landen, met name ook in EU verband, is daarbij een belangrijk instrument. De EU moet 3e landen ertoe bewegen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Ook het EU-ontwikkelingsbeleid kan hier toe bijdragen door meer in te zetten op landen die goed samenwerken met de EU in de strijd tegen mensenhandel en illegale migratie.
- Nieuwkomers in de EU verdienen alle kansen om kennis en vaardigheden te ontwikkelen om te kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en onze samenleving. Het Vlaams inburgeringsaanbod biedt deze kansen aan en focust op verschillende aspecten die de integratie van nieuwkomers kunnen bevorderen, waarbij niet enkel wordt gefocust op rechten maar ook op plichten. Een deel van de nieuwkomers is verplicht om een inburgeringstraject te volgen. Voor EU-burgers geldt deze verplichting niet en moet worden ingezet op toeleiding omdat het inburgeringstraject ook voor deze nieuwkomers een meerwaarde biedt naar integratie in de samenleving. Uitwisseling met andere lidstaten over **inburgerings- en integratiestrategieën** biedt een absolute meerwaarde om blijvend te kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen.
- De Vlaamse administratie blijft inzetten op de aanpak van gewelddadige **radicalisering** en extremisme. Ook dit is een steeds evoluerend thema, waarbij opbouw van expertise in EU-verband nuttig is. Vooral de digitale component, die de grenzen van de lidstaten overstijgt, vereist een overschrijdende aanpak.
- We roepen ook op tot een herziening en verdere versterking van de reikwijdte en betrokkenheid van **jeugdwerk en maatschappelijke (jeugd)organisaties**. Dit door een kind- en jongerenperspectief aan te houden in zowel de EU, als de (inter)gouvernementele en

andere samenwerkingen, aangezien jeugdparticipatie in besluitvormingsprocessen de doeltreffendheid van het overheidsbeleid verbetert en de democratische instellingen versterkt door middel van een open en continue dialoog. Hierbij hoort een grotere transparantie en samenwerking met belanghebbenden, in casu kinderen en jongeren, alsook jeugdwerkers.